

# TE TOA TAKITINI

## TE KEREEME A NGAI-TAHU.

**I** ROTO i te Ture Horoi i paahitia i tenei Paremata kua tu te wae wae tuatahi o te kereeme a Ngai-tahu, kua whakamaramatia ake ra i tera putanga o *Te Toa Takitini*. Kanui hoki te marama o te Mema o te Waipounamu, o H. W. Uru, ki te whakahaere i tenei take, me te awhina atu a nga Mema Maori o Aotearoa nei. Na, i runga i ta ratau kaupapa i whakatakoto ai, ka whakaotia e te Minita Maori, ko te wahi e taea i tenei tau, ko te kimi i nga tangata e tika ana kia whiwhi i nga painga i raro i te kereeme a Ngai-tahu. Na reira ka hangaia he rarangi ture pera ano i te rarangi i hangaia i tera tau mo Patutahi, mo Aorangi. Kua whakawhiwhia te Kooti Whenua Maori ki te mana uiui. a ki te whakatau ko wai ma nga tangata e tika ana kia whiwhi i nga painga i raro i taua kereeme, ki te whakatau i o ratau paanga, a ka tuku mai ai i te ota ki te Kawanatanga. Hei whakawa nui tenei, a ki te whakaaro iho tera e roa. He iwi nui a Ngai-tahu, kua roa e whakamamae ana i o ratau ngakau mo ta ratau take: kua maha nga whakahaere nga, kua maha hoki nga kohinga moni: kua oti hoki te tohatoha ki te mata o te whenua, ki nga motu e rua: a he tokomaha kua tata te ngaro atu ki roto ki te pakeha.

Kei hua mai a Ngai-tahu he wahi iti tenei no ta ratau kereeme. kua whakatinanatia nei ki te ture. Ko to ratau tumanako hoki kia ki tonu te Paremata, ae, kua whakaaetia te moni ma koutou i ripoatatia ai e te Komihana. Me whakaaro ratau ki te uaua o enei tau mo te taha ki te moni. katahi ano nei te tuara o te Kawanatanga ka rewa ake i nga taimahatanga maha o te pakanga. o te tupuhi i puta i mua tata ake nei. Mei akina ko te taha moni i tenei tau, tera pea e ngoikore te Kawanatanga ki te whakaae mai. Na reira ka whaia ko te huarahi e ngawari ana i tenei tau. E kore pea hoki te Kawanatanga e porangi ki te whakatu Kooti hei uiui, mehemea kaore ia i te whakaae kia whakaeaina te kereeme a Ngai-tahu.